

Data Science 2

Meta-heuristieken (deel 1)

Agenda

1. Inleiding – Optimalisatieproblemen
2. Algoritme versus heuristiek
  - ↳ Computationale complexiteit
3. Soorten heuristieken
4. Simulated annealing

Inleiding - Optimalisatieproblemen

Inleiding - Optimalisatieproblemen

Problemen –in bedrijfscontext-

- steken dagelijks de kop op
- toenemende complexiteit

Probleem oplossen

= Beslissing nemen

= Keuze maken uit verschillende alternatieven

Doel: beste resultaat, rekeninghoudend met **bestaande beperkingen** (geld, tijd, beschikbare mensen, aanwezige kennis, grondstoffen, wetgeving,...)

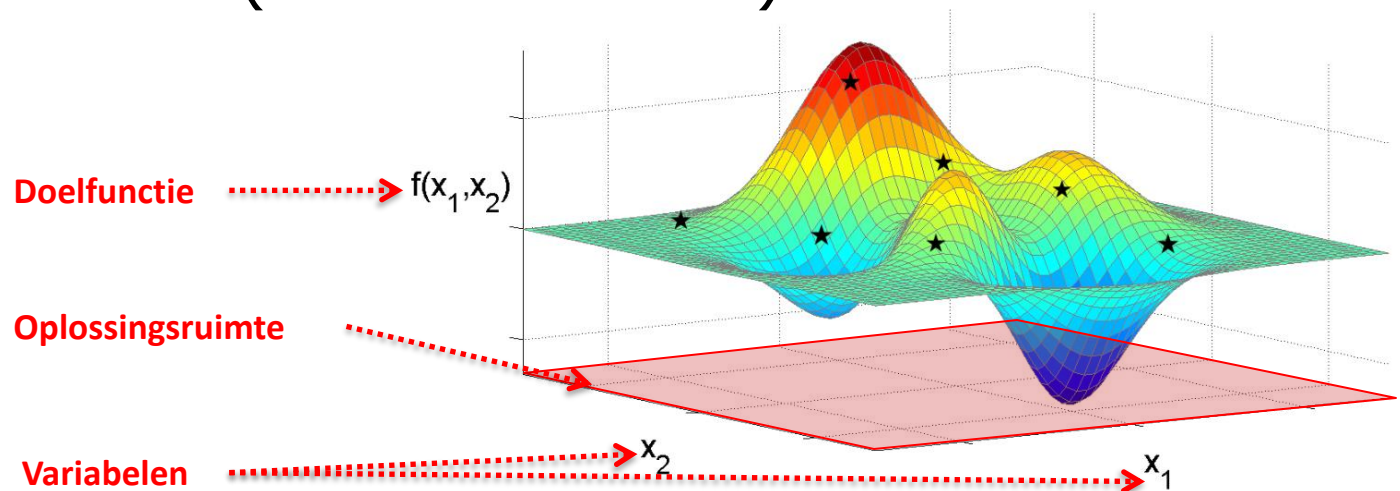

Inleiding - Optimalisatieproblemen

Optimalisatieprobleem omvat:

- **Variabelen**
- Omschrijving van de verzameling van alle mogelijke **oplossingen**(*)
- Lijst van beperkingen: **constraints**
- Een te maximaliseren of te minimaliseren **doelfunctie** (of **kostfunctie**)

**oplossings-
ruimte**

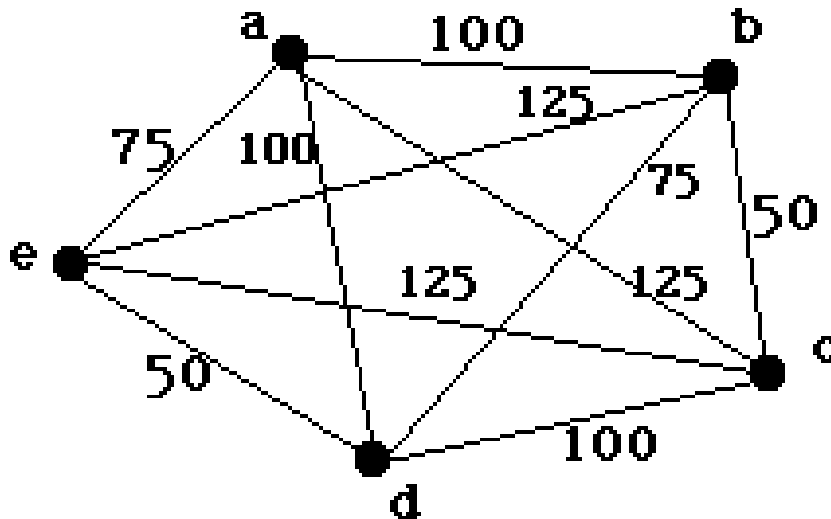

(*) een oplossing = toekennen van concrete waarden aan de variabelen

Inleiding - Optimalisatieproblemen

Voorbeeld: Handelsreizigersprobleem (Traveling Salesman Problem of TSP)

Als er n steden gegeven zijn die een **handelsreiziger** moet bezoeken, samen met de afstand tussen ieder paar van deze steden, **zoek** dan **de kortste weg** die kan worden gebruikt, waarbij iedere stad eenmaal wordt bezocht.

	a	b	c	d	e
a	0	100	125	100	75
b	100	0	50	75	100
c	125	50	0	100	125
d	100	75	100	0	50
e	75	100	125	50	0

Hoe ziet een oplossing eruit?

Opeenvolging van de steden : (a,e,d,b,c)

Waarde doelfunctie?

$$75 + 50 + 75 + 50 + 125 = 375$$

Aantal mogelijke oplossingen?

$$5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 120$$

(alle mogelijke permutaties, algemeen: $n!$)

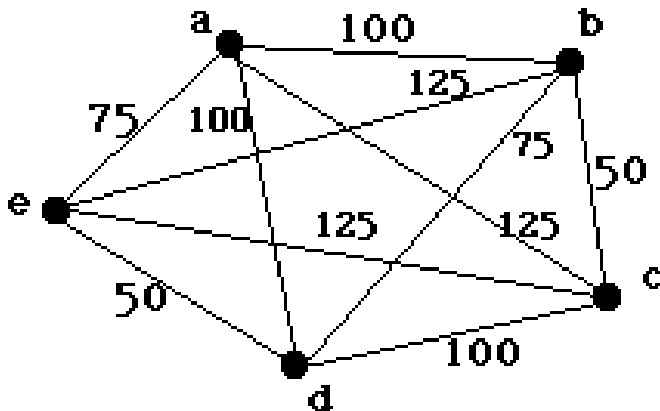
Inleiding - Optimalisatieproblemen

Hoe de 'beste' oplossing bepalen?

Voor de hand liggende benadering:

- alle oplossingen bepalen
- voor elke oplossing de doelfunctie bepalen
- de oplossing nemen met de laagste doelfunctie

⇒ **Enumeration method**

Oplossingsruimte
kan onhandel-
baar groot zijn

n	n!
5	120
10	3.628.800
15	1.307.674.368.000
20	2.432.902.008.176.640.000

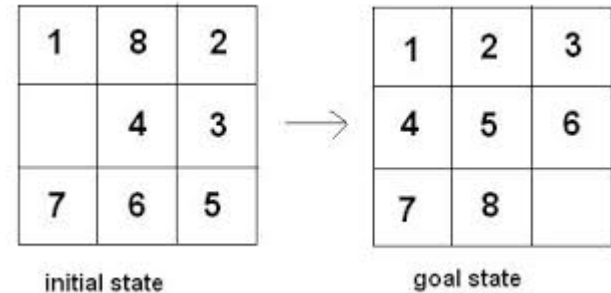
Inleiding - Optimalisatieproblemen

De 8 – puzzel

Vakjes in juiste volgorde zetten

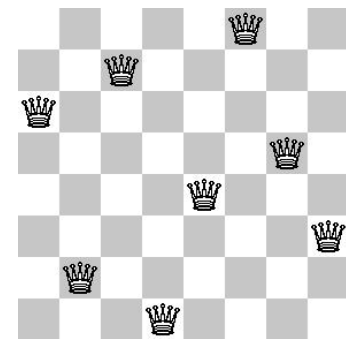
Hoe ziet een oplossing eruit?

N – Queens

Acht koninginnen op schaakbord plaatsen
zonder dat ze elkaar kunnen aanvallen

Hoe ziet een oplossing eruit?

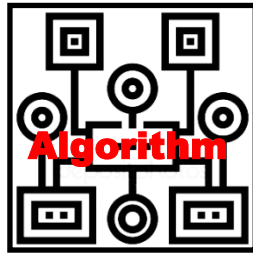
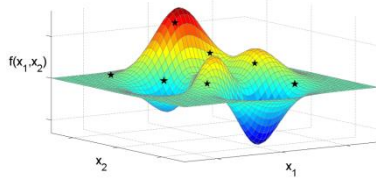

Algoritme versus heuristiek

Wat is een algoritme en wat is een heuristiek?

Doel optimalisatieprobleem: 'Beste' oplossing vinden tussen alle mogelijke oplossingen.

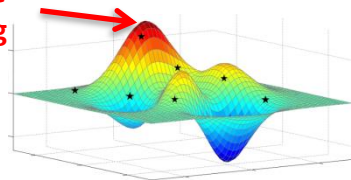
Optimalisatieprobleem

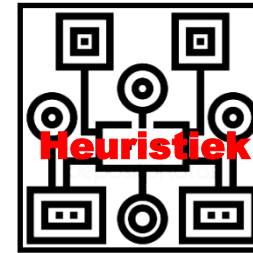
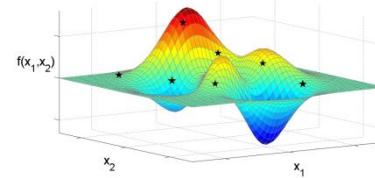
Algorithm

Optimale oplossing

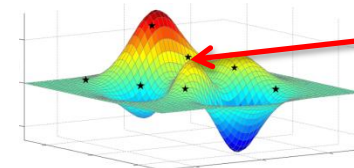
Optimalisatieprobleem

Heuristiek

Goede oplossing

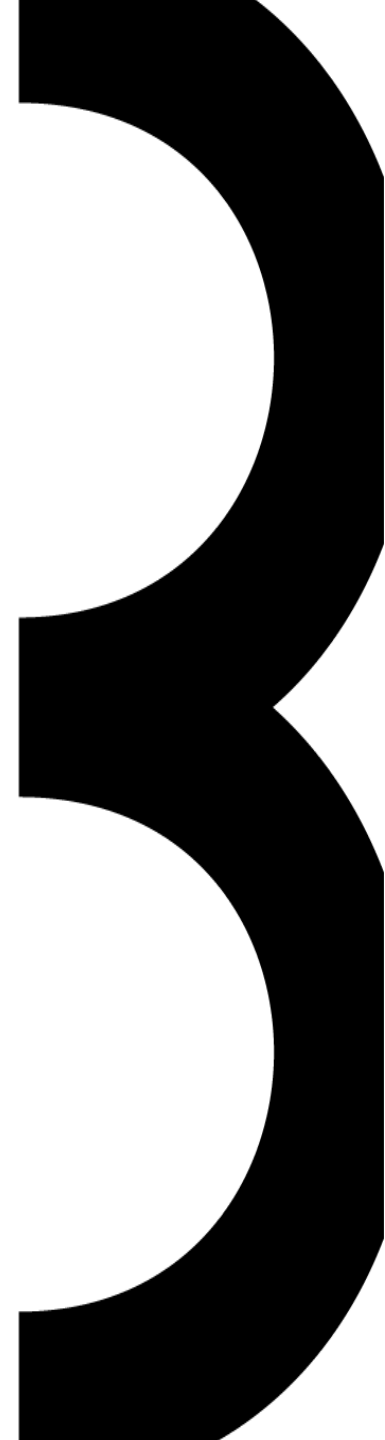

Waarom een heuristiek gebruiken?

Soorten heuristieken

'Custum made'-heuristieken

- ontwikkeld voor een specifiek optimalisatieprobleem
- niet herbruikbaar voor andere optimalisatieproblemen.
- gebruikt/exploiteert specifieke aspecten en eigenschappen niet noodzakelijk aanwezig in andere optimalisatieproblemen.

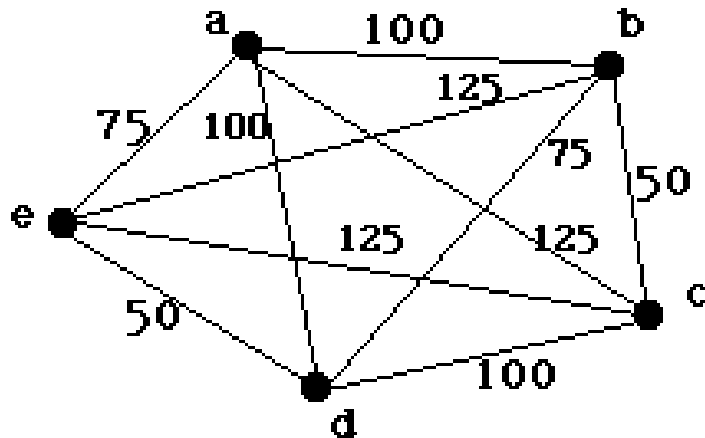
Soorten heuristieken

'*Custum made*'-heuristieken

D.m.v. een eenvoudig toe te passen criterium snel een goede oplossing bepalen

vb *nearest neighbour* benadering van het handelsreizigersprobleem:

Startpunt : a

a - dichtste buur: e

e - dichtste buur (nog niet bezocht): d

d - dichtste buur (nog niet bezocht): b

b - dichtste buur (nog niet bezocht): c

c – terug naar startpunt a

Oplossing : (a, e, d, b, c) met afstand 375

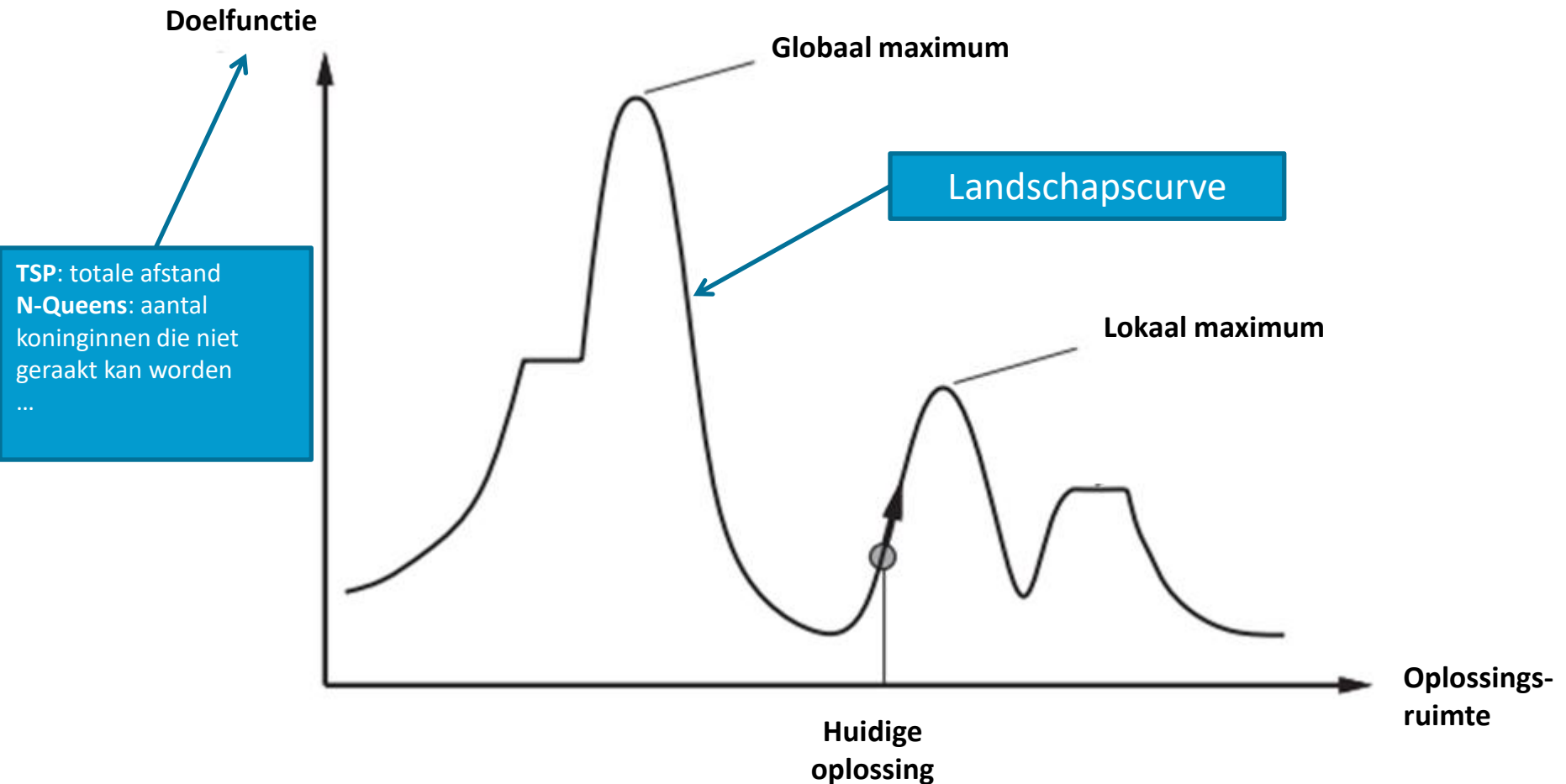
- Oplossing kan 'ver' van optimale oplossing liggen.
- 'Quick & dirty'-oplossing –beter dan random-oplossing-
- Worden vaak als startoplossing voor andere heuristieken (zie verder) gebruikt

'Lokale zoek'-heuristieken

Zoekmethoden die steeds in de 'buurt' zoeken van de vorige oplossing naar een betere oplossing. Een of meerdere stopcriteria worden gehanteerd.

- Slechts één of enkele oplossingen bijhouden en die "verbeteren"
- Oplossingen in de buurt zijn oplossingen met 'kleine' aanpassingen
- Resultaat is de 'beste' oplossing die tijdens de zoektocht werd gevonden (niet noodzakelijk de laatste oplossing)
- Risico 'vast' te raken in een lokaal minimum

Soorten heuristieken – Vizualiseren 'lokaal zoek'-heuristiek

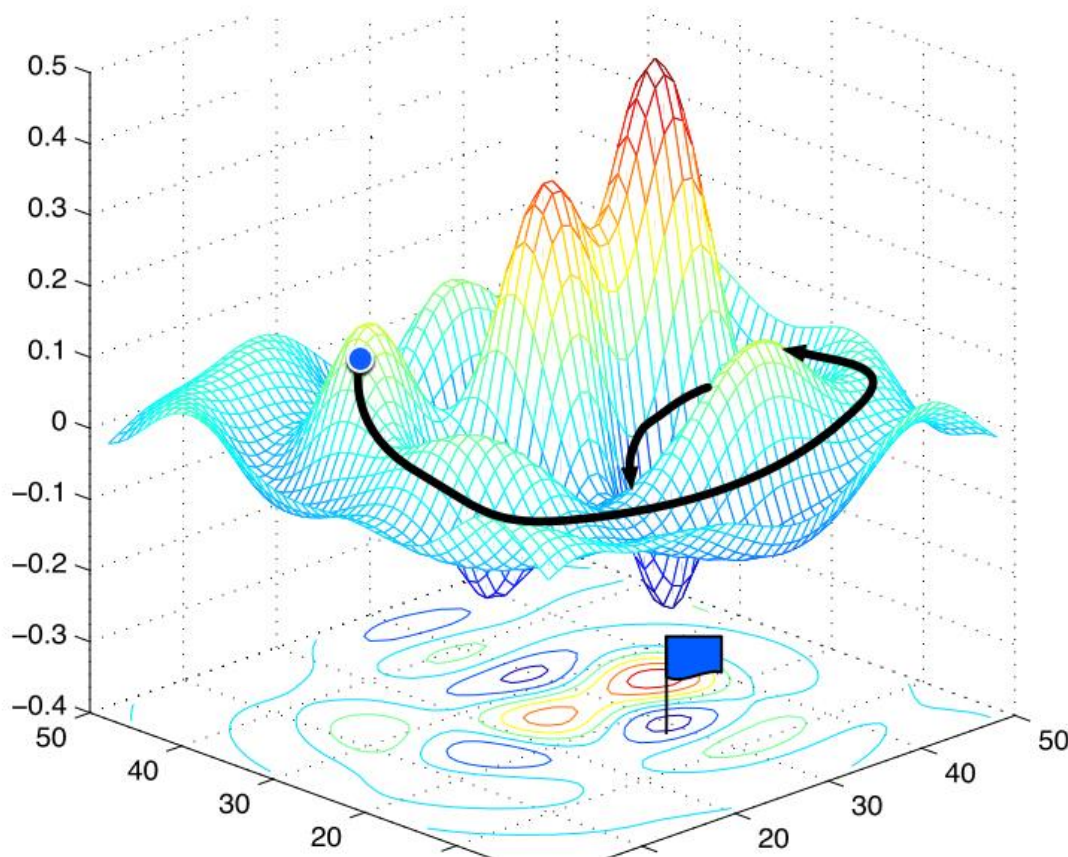
- Hoe voorkomen dat we vast komen te zitten?
  - Meerdere keren na elkaar uitgevoerd met andere initiële oplossingen
  - Zie meta-heuristieken

Soorten heuristieken – Visualiseren 'lokaal zoek'-heuristiek

Oplossingruimte als n-dimensionaal "landschap"

- Oplossingen zijn punten
- Hoogte van landschap is kwaliteit van de oplossing

Per stap evolueren de oplossingen richting een (lokaal) optimum

Soorten heuristieken

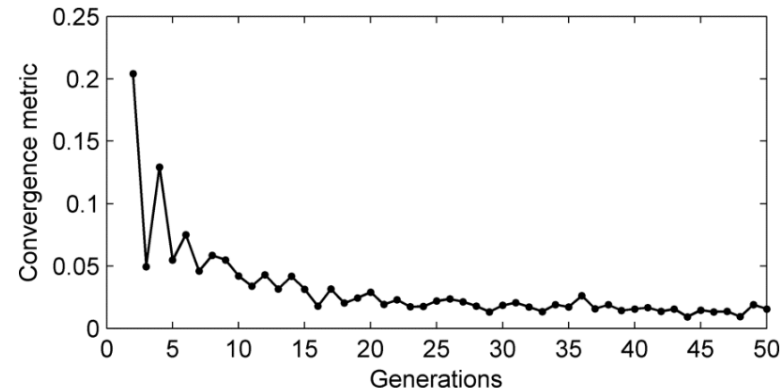

Meta-heuristieken

High level procedure toepasbaar op gelijk welk optimalisatie-probleem.

Het bevat de volgende elementen:

- Initiële oplossing bepalen
(at random of d.m.v. een eenvoudige heuristiek)
- Toepassen 'lokaal zoek'-principe: huidige oplossing vervangen door 'betere' oplossing in de buurt
- Toelaten om af en toe toch naar een 'slechtere' buur te gaan
(een manier om aan een lokaal optimum te ontsnappen)
- Gebaseerd op een analogie uit de fysica, de biologie of de ethologie
- Parameters sturen de duur van de heuristiek en de kwaliteit van de gevonden oplossing

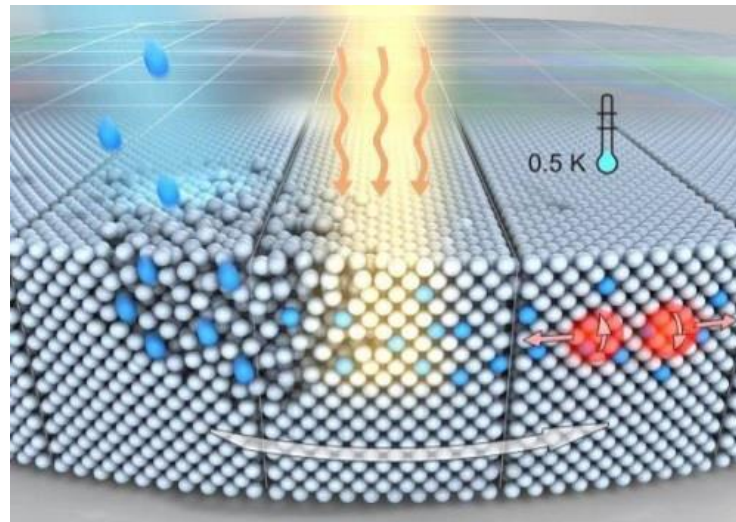
Soorten heuristieken

Voorbeeld van meta-heuristiek

Simulated Annealing(Kirkpatrick, e.a. ,1970)

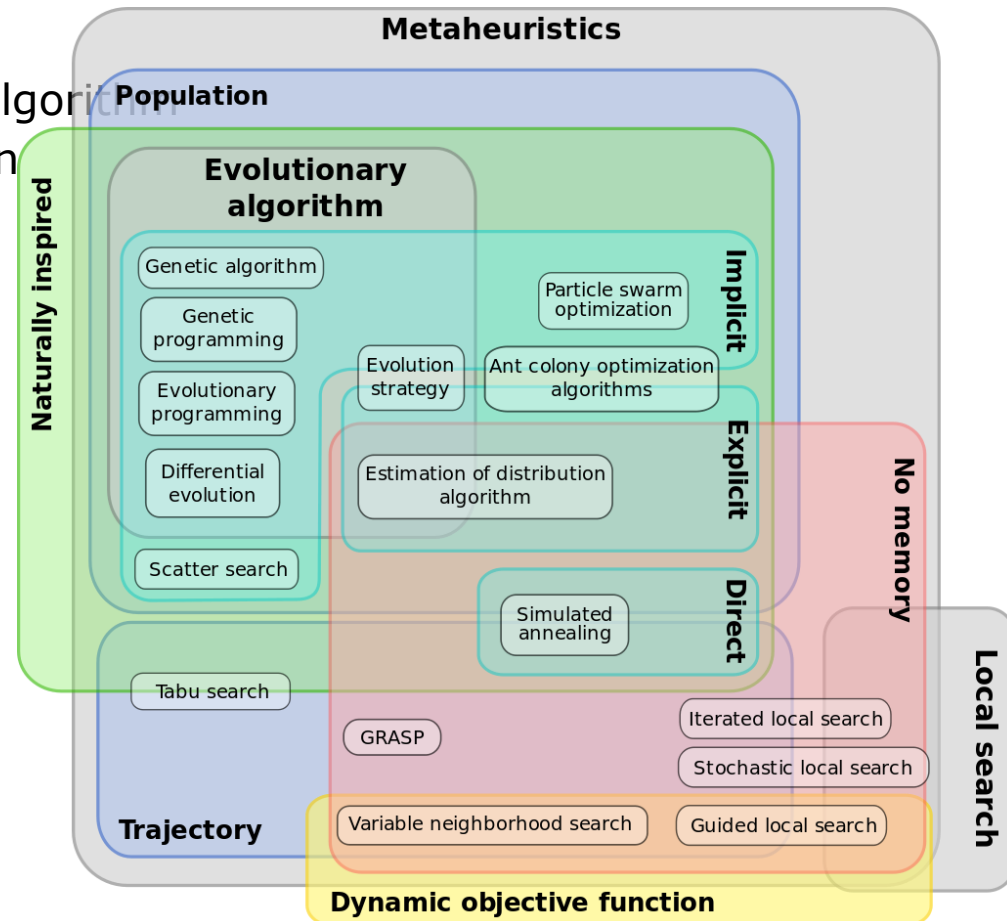
- gebaseerd op het afkoelen van een metaal
- potentiële oplossingen kristalliseren uit

Soorten heuristieken

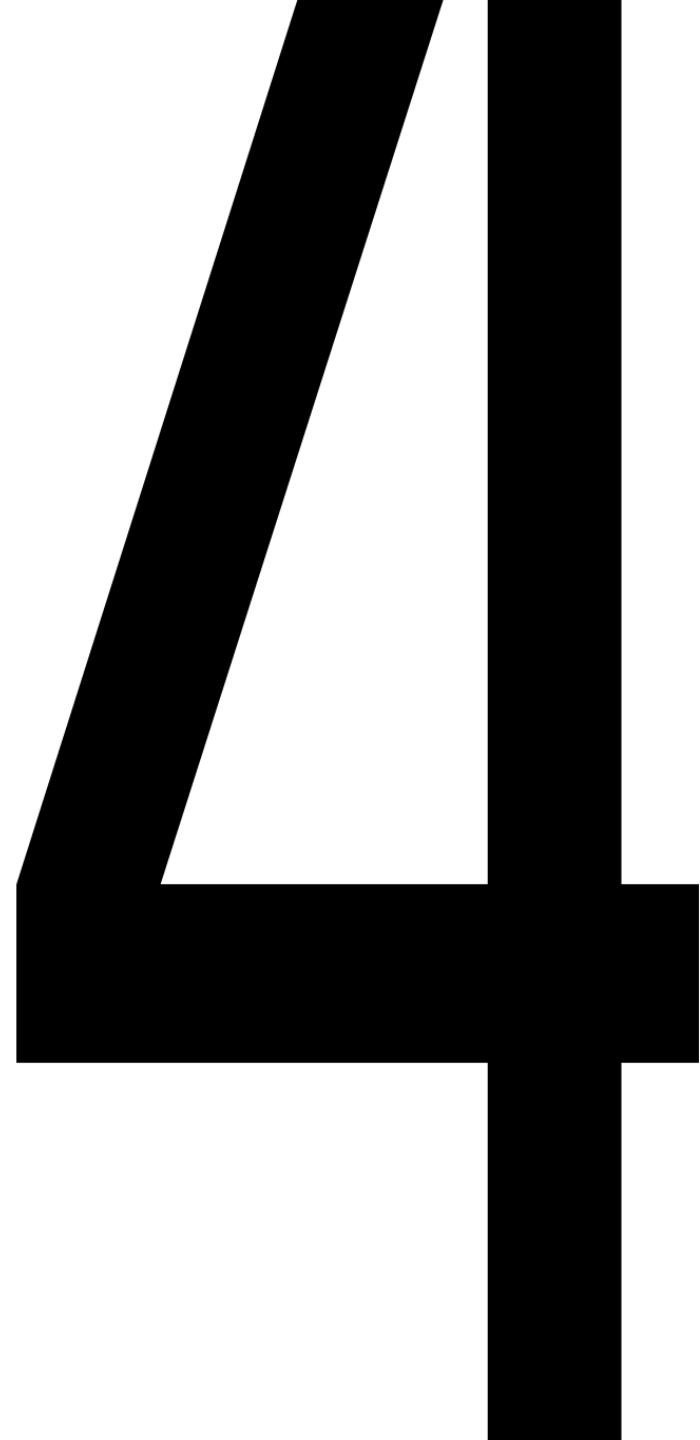
Andere voorbeelden van meta-heuristieken:

- ant colony optimisation algorithm
- genetic algorithm
- particle swarm optimization
- artificial immune systems
- bacterial foraging optimization algorithm
- biogeography-based optimization
- coevolutionary algorithms
- cultural algorithms
- differential evolution algorithm
- greedy randomized adaptive search procedure
- scatter search
- ...

Simulated Annealing

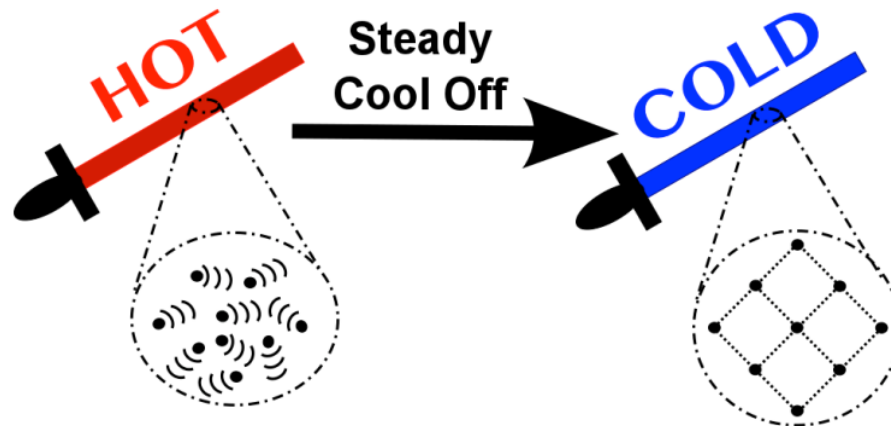

Simulated Annealing

Gebaseerd op afkoelingsproces in materialen: annealing

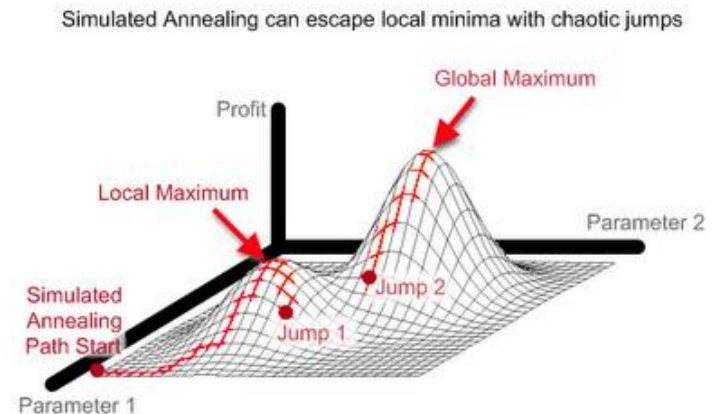
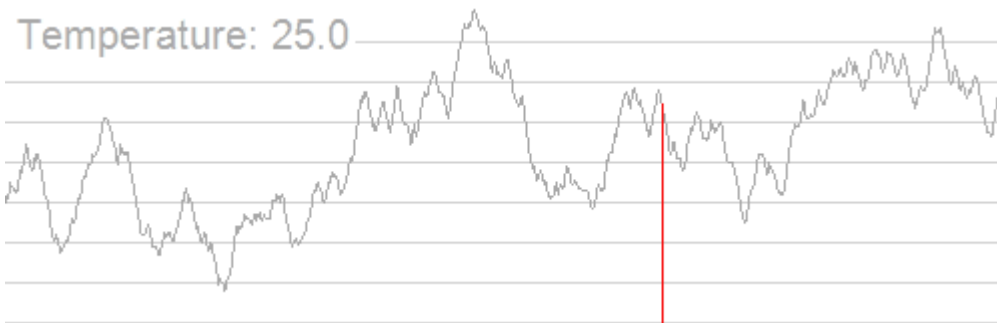
- atomen in materiaal bewegen, maar hoe lager de temperatuur, hoe minder
- Materiaal opwarmen om in juiste vorm te krijgen, nadien terug afkoelen
- afkoeling te snel $\Rightarrow$ onzuiverheden (amorfe structuren)
- afkoeling geleidelijk $\Rightarrow$ sterkere kristalstructuren
- Eindtoestand wordt dus geleidelijk aan bereikt.

Simulated Annealing

Simulated annealing

- Willekeurige zoektocht naar oplossing d.m.v. “**sprongen**” (random walk)
- In principe enkel “sprong” naar een betere oplossing
→ soms ook minder goede (*Waarom?*).
- Na elke “sprong” **beste oplossing** onthouden.
- Kans op “sprongen” naar minder goede oplossingen worden kleiner met **dalende temperatuur**
→ oplossing kristalliseert uit

Simulated Annealing – Pseudo-code

```
InitializeParameters (Temperature  $t$ , TemperatureReduction  $\alpha$ )
initialSolution (Solution  $s$ )
 $s^* = s$     //best found solution
while  $t > TMIN$ 
    temperatureIteration = 0
    While temperatureIteration < maxIterations
         $s' = \text{SelectNeighbour}(s)$ 
         $\Delta = \text{objectiveFunction}(s') - \text{objectiveFunction}(s)$ 
        // objectiveFunction must be minimized
        if ( $\Delta < 0$ )
            then  $s = s'$ 
                if  $\text{objectiveFunction}(s') < \text{objectiveFunction}(s^*)$ 
                    then  $s^* = s'$ 
            else if  $\text{atRandom}[0,1] < \exp(-\Delta/T)$ 
                then  $s = s'$ 
        end while
     $t = \alpha * t$ 
end while
return  $s^*$ 
```

Simulated Annealing - Temperatuurdaling

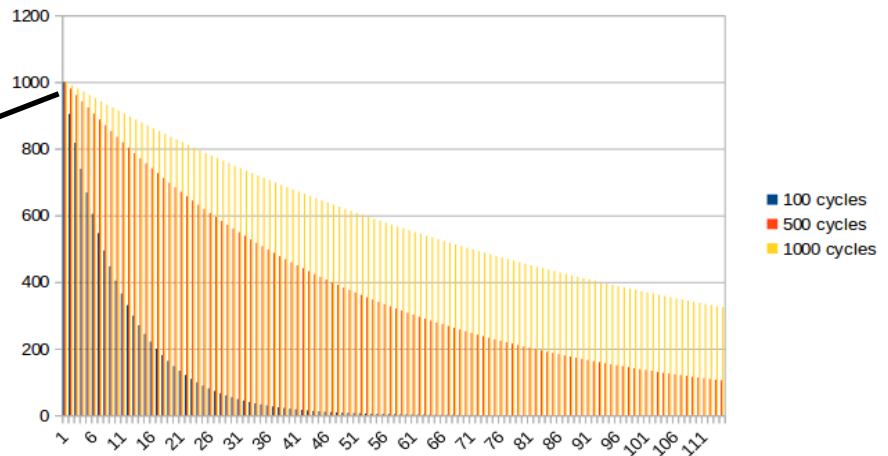
Twée methoden

1. Constante temperatuurdaling: per tijdseenheid temperatuur vaste stapgrootte laten dalen

2. Exponentiële temperatuurdaling: kies een begin- (T_s) en eindtemperatuur (T_e) kiezen en verlaag temperaturen telkens

$e^{\left(\frac{\log \frac{T_e}{T_s}}{c-1}\right)}$ met c = aantal cycles (iteraties) per temperatuurwaarde

Daling vanaf 1000 °C

Simulated annealing

In Python: Meerdere Python libraries ondersteunen Simulated Annealing. Een daarvan is de *simanneal*.

Zie [GitHub - perrygeo/simanneal: Python module for Simulated Annealing optimization](#) voor meer informatie omtrent deze package

```
>>> pip install simanneal    # alleen de eerste keer
```

Het doel van de simanneal library is om de probleem-specifieke berekeningen te scheiden van de Metaheuristiek-specifieke berekeningen:

Probleem-specifieke berekeningen

- **move**: hoe van een oplossing naar een buur-oplossing te gaan
- **energy**: berekent de waarde van de objectieve functie voor een oplossing

Metaheuristiek-specifieke berekeningen

- Opgeven van de annealing parameters, zo niet, worden er default waarden gebruikt
- Uitvoeren van de simulated annealing heuristiek

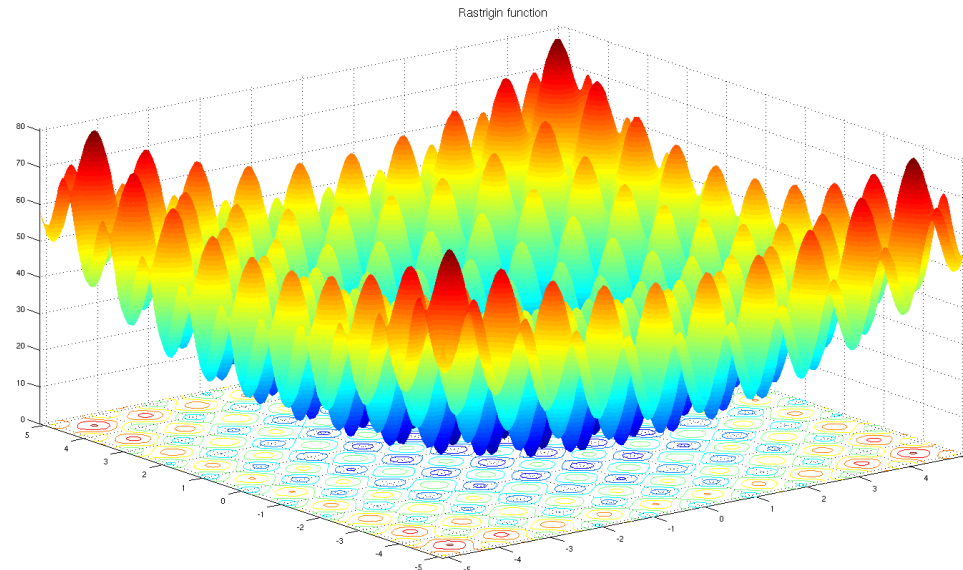
Simulated annealing

Laten we aan de hand van een voorbeeld *simanneal* illustreren:

Rastrigin functie - klassieke case om optimalisatie algoritmen en heuristieken te testen

- Oplossingsruimte: (x, y) met x en $y \in [-5.12, 5.12]$
- Doelfunctie: $f(x) = 20 + x^2 - 10 \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot x) + y^2 - 10 \cdot \cos(2 \cdot \pi \cdot y)$
- Minimaliseer doelfunctie

Simulated annealing

Voorbeeld: Rastrigin functie

```
>>> from simanneal import Annealer

>>> class RastriginProblem(Annealer):
    def move(self):
        # x: self.state[0] en y: self.state[1]
        i = np.random.randint(0, 2)
        self.state[i] += np.random.normal(0, 0.1)
        self.state[i] = np.clip(self.state[i], -5.12, 5.12)

    def energy(self):
        sum = 20 + self.state[0]**2 - 10*math.cos(2*math.pi*self.state[0])
            + self.state[1]**2 - 10*math.cos(2*math.pi*self.state[1])
        return sum

>>> init_sol = np.random.uniform(-5.12, 5.12, size=2) # initiele [x, y]

>>> rastrigin = RastriginProblem(init_sol) # initiele [x, y] -> self.state

>>> # opgeven van de annealing parameters. Zo niet: default waarden
>>> rastrigin.anneal()
```

Simulated annealing

We hebben in ons voorbeeld verschillende default waarden gebruikt, maar deze kunnen worden gewijzigd - voordat het annealing proces wordt uitgevoerd -:

- `Tmax = 25000.0` # Max (start) temperatuur
- `Tmin = 2.5` # Min (eind temperatuur)
- `temperature steps = 50000` # Aantal iteraties
- `updates = 100` # Aantal updates (per default wordt een update geprint op stdout)

Dit zijn attributen van het object `rasterin`. Vb.:

```
>>> rasterin.Tmin = 25.0
```

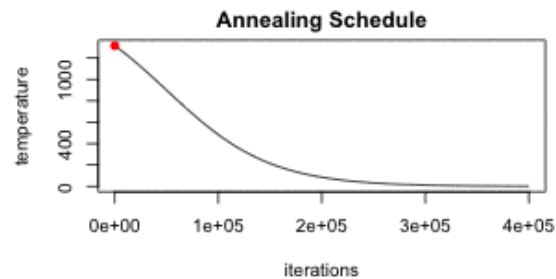
Opmerkingen:

- Per default, wordt de *energy* functie **geminimaliseerd**, dus dient het resultaat van de objectieve functie met -1 te worden vermenigvuldigd indien de objectieve functie gemaximaliseerd dient te worden
- **Boundaries** op de waarden van de oplossing kunnen in de *move* functie worden opgenomen
- **Andere constraints** naast boundaries op de waarden van een oplossing dienen in de *energy* functie (= objectieve functie) te worden opgenomen.

Simulated annealing - TSP

Distance: 43,499 miles
Temperature: 1,316
Iterations: 0

Simulated annealing

Voorbeeld: TSP

```
distance_matrix = np.array([[0, 100, 125, 100, 75],
                             [100, 0, 50, 75, 100],
                             [125, 50, 0, 100, 125],
                             [100, 75, 100, 0, 50],
                             [75, 100, 125, 50, 0]])
```

```
>>> class TSPProblem(Annealer):
    def move(self):
        # Swaps two cities in the route
        a = np.random.randint(0, len(self.state))
        b = np.random.randint(0, len(self.state))
        self.state[a], self.state[b] = self.state[b], self.state[a]

    def energy(self):
        # Calculates the length of the route
        dist = 0
        for i in range(len(self.state)):
            dist += distance_matrix[self.state[i - 1], self.state[i]]
        return dist

>>> initial_state = [0, 4, 1, 3, 2]
>>> tsp = TravellingSalesmanProblem(initial_state)
>>> route, distance = tsp.anneal()
```

Simulated annealing

Voorbeeld: TSP

```
distance_matrix = np.array([[0, 100, 125, 100, 75],
                             [100, 0, 50, 75, 100],
                             [125, 50, 0, 100, 125],
                             [100, 75, 100, 0, 50],
                             [75, 100, 125, 50, 0]])
```

```
>>> class TSPProblem(Annealer):
    def move(self):
        # Swaps two cities in the route
        a = np.random.randint(0, len(self.state))
        b = np.random.randint(0, len(self.state))
        self.state[a], self.state[b] = self.state[b], self.state[a]

    def energy(self):
        # Length of the route without for loop
        from_city = self.state
        # shift the array one position to the right
        to_city = np.roll(from_city, -1)
        return distance_matrix[from_city, to_city].sum()

>>> initial_state = [0, 4, 1, 3, 2]
>>> tsp = TravellingSalesmanProblem(initial_state)
>>> route, distance = tsp.anneal()
```